SUOMEN YLIOPPILASKUNTIEN LIITTO
NATIONAL UNION OF UNIVERSITY STUDENTS IN FINLAND
FINLANDS STUDENTKÅRERS FÖRBUND

22.10.2020

Lausunto eduskunnan kunta- ja terveysjaostolle YTHS:n tehtävien laajentumisesta

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) palvelut laajenevat myös ammattikorkeakouluopiskelijoille 1.1.2021 alkaen, jolloin voimaan astuu uusi laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta (HE 145/2018).

Kansaneläkelaitos vastaa uuden lain myötä palveluiden järjestämisestä ja YTHS palveluiden tuottamisesta. Valtio kustantaa 77 prosenttia palveluiden tuottamisesta koituvista kustannuksista ja opiskelijat vastaavat jäljelle jäävästä 23 prosentista. Käytännössä tämä tarkoittaa, että valtio maksaa opiskeluterveydenhuollosta noin 65,8 miljoonaa ja opiskelijat noin 19,7 miljoonaa euroa. Opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannukseksi on arvioitu 85,5 miljoonaa euroa vuoden 2021 osalta. Opiskeluterveydenhuollon rahoituksen turvaaminen mahdollisissa poikkeustilanteissa on valtion vastuulla. Tällainen poikkeustilanne voisi realisoitua esimerkiksi silloin, jos opiskelijoiden rahoitusosuus ei jostain syystä täyttyisi.

Opiskelijoiden Kelalle maksama terveydenhoitomaksu on veroluonteinen ja siten riippumaton siitä, käyttääkö opiskelija opiskeluterveydenhuollon palveluja vai ei. Opiskelijoiden kokonaisrahoitusosuus säilyy ennallaan verrattuna nykytilaan. Uuden lain myötä voimaan astuva rahoitusärjestely vakauttaa YTHS:n palveluiden rahoitusta, sillä rahoitus on tähän asti koostunut terveydenhoitomaksun lisäksi erillisistä käyntimaksuista. Veroluonteinen, kaikilta korkeakouluopiskelijoilta kerättävä tasasumma lisää opiskeluterveydenhuollon rahoituksen ennakoitavuutta nykyiseen rahoitusjärjestelmään nähden.

Palveluiden tasolla YTHS-laajentuminen tuo mukanaan laajemman valtakunnallisen palveluverkon sisältäen sekä YTHS:n omat että ostopalveluna ylläpidettävät toimipisteet. YTHS:n laajentuminen edistää opiskeluterveydenhuollon yhdenvertaisuutta esimerkiksi palveluiden saavutettavuuden osalta. Opiskeluterveydenhuolto tarjoaa yleisterveyden, mielenterveyden ja suunterveyden palveluja.

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) pitää ensisijaisen tärkeänä, että toimivat ja sujuvat palvelupolut varmistetaan niihin palveluihin, jotka laajentumisen yhteydessä heikkenevät ja poistuvat palveluvalikoimasta, erityisesti gynekologi- ja ihotautipalveluiden osalta. Myös korkeakouluopiskelijoiden mielenterveyspalveluiden hoitopolut erikoissairaanhoidon piiriin tulee turvata ja vahvistaa esimerkiksi valtakunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen (sote) yhteydessä.

Kansainvälisten vaihto-opiskelijoiden asema heikkenee merkittävästi laajentumisen yhteydessä siten, että yliopistojen vaihto-opiskelijat eivät laajentumisen myötä ole enää oikeutettuja YTHS:n opiskeluterveydenhuollon palveluihin. Vuonna 2018 laaditun lakiesityksen yhteydessä silloinen eduskunnan sivistysvaliokunta lausui, että eduskunta edellyttää hallituksen seuraavan erityisesti esimerkiksi vaihto-opiskelijoiden palveluiden riittävyyttä ja heidän palveluketjun toimivuutta.

SYL painottaa myös, että Kelan terveydenhoitomaksun keräämisen toimivuuteen ja sujuvuuteen pitää kiinnittää erityishuomiota varsinkin kevätlukukaudella 2021. SYL ja Suomen opiskelijakuntien liitto – SAMOK ovat systemaattisesti esittäneet huolen siitä, ettei korkeakouluopiskelijoille lähetetä erillistä laskua terveydenhoitomaksusta. Tämä herättää huolta erityisesti sen kannalta, miten tieto maksuvelvollisuudesta ja konkreettisista maksukäytännöistä saavuttavat opiskelijat uuden opiskeluterveydenhuollon järjestäjä-tuottajamallin astuessa voimaan.

SYL on ollut ja tulee jatkossakin olemaan tiivis osa YTHS:n laajentumisen suunnittelua ja sen seurantaa. SYL tekee samalla aktiivista opiskeluterveydenhuoltoon liittyvää vaikuttamistyötä SAMOKin kanssa, sekä järjestöjen välisenä yhteistyönä että YTHS:n eri toimielimissä.

Touko Niinimäki
Sosiaalipolitiikan asiantuntija
Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry